

OBRAĆ (773) *vb pf*

o oraz a. *jasne*; w formach fut i imp o *jasne*; -e- (8), -é- (1); -e- : -é- *SarnStat* (3:1).

inf obrać (127). ◇ fut 1 sg obiorę (4), obierzę (1) *SkarŻyw* 457. ◇ 2 sg obierzesz (3). ◇ 3 sg obierze (29). ◇ 1 pl obierzemy (3) *MycPrz*, *GórnRozm*, *SarnStat*, obierzem (3) *Mącz*, *SkarŻyw*, *KochWr*. ◇ 2 pl m pers obierzecie (2). ◇ 3 pl obiorą (14). ◇ *praet* 1 sg m obrąłem, -m obrął (43). ◇ 2 sg m obrałeś, -ś, -eś obrął (31). *f* -ś obrąła (1). ◇ 3 sg m obrął (211). *f* obrała (19). *n* obrało (6). ◇ 1 pl m pers obraliśmy, -smy obrali (15), -chmy obrali (1) *RejZwierc*; ~ -smy (13), -śmy (2) *Diar*, *Mącz*. ◇ 2 pl m pers -ście obrali (9). ◇ 3 pl m pers obrali (66). *subst* obrały (6), obrali (1) [*cum N pl*: *postępki*]; obrały : obrali *CiekPotr* (1:1). ◇ *plusq* 1 sg m -m był obrął (2). ◇ 3 sg m był obrął (19). *f* była obrała (2). *n* było obrało (2). ◇ 2 pl m pers -ście byli obrali (3). ◇ 3 pl m pers byli obrali (5), beli obrali (1) *PaprUp*. ◇ *imp* 2 sg obierz (22). ◇ 3 sg niechaj obierze (1). ◇ 1 pl m pers obierzmy (3). ◇ 2 pl m pers obierzcie (10). ◇ 3 pl m pers niech obiorą (2) *Leop*, *GrochKal*, niech obierą (2) *SarnStat*; -e- : -é- *SarnStat* (1:1). ◇ *con* 1 sg m bym obrął (1) *OrzList*, bych obrął (1) *RejPs*. *f* obrałabym (1). ◇ 2 sg m byś obrął (2). ◇ 3 sg m by obrął (23). *f* by obrała (2). ◇ 1 pl m pers byśmy obrali (4) *MycPrz* (3), *ActReg*, bychmy obrali (1) *RejZwierc*. ◇ 2 pl m pers byście obrali (1). ◇ 3 pl m pers by obrali (11). ◇ *con praet* 3 sg m by był obrął (2). ◇ 3 pl m pers by byli obrali (1). ◇ *impers praet* obrąno (15). ◇ *impers con* by obrąno (4). ◇ *part praet act* obrąwszy (35).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI – XVII w.

1. Z kilku lub wielu możliwości bądź rzeczy możliwych wybrać jedną; *eligere HistAl*, *Mącz*, *Modrz*, *Vulg*, *JanStat*; *deligere Mącz*, *Modrz*, *Vulg*; *creare Mącz*, *Modrz*; *acceptare Miech*; *recipere HistAl*; *acquirere*, *assumere Vulg*; *adoptare*, *capere*, *legere*, *sumere Mącz* [w tym: kogo, co (744)] (761) : s koźdę ftrony cirpię vcińnieniję ij vdręczeniję/ a tzo obratz mám niewiém *OpecŻyw* 104, 60, 103v, 104 [2 r.]; [*cynamon*] Iełth ciepły w wtorym łtopnin [!] á łuchy w trzecim/ kołzthuiąc łmakiem obierz dobry *FalZioł* III 6c; *RejRozpr* K2v; A no był on liepiéy obrął Czo łie byąc wpierłzy wolał Boże wfechmodący [!] żywy Raczýs my być miłofczywy *RejKup* r8, p5; *KromRozm II* łv; *LubPs* Sv, T3, ccv, hh3, hh6v; Obierz żywot łpokoyny/ pocźciwy/ á mierny/ Nikomu nie łzkodliwy/ cnotliwy/ á wierny. *RejWiz* 81; *Leop Deut* 12/11, *Iudic* 5/8, *2.Par* 7/16, *2.Esdr* 1/9, *Is* 1/29, 66/3, *Zach* 1/17, *Luc* 10/42; PArýs miedzy pięknemi páníami obierał/ Pállás/ Iuno/ á Wenus [...] Ominął zacność/ rozum/ á Wenufá plotkę/ Obrął/ y dał iey iábłko *RejZwierz* 42, 64v; *BibRadz Ios* 9/27, *3.Reg* 8/44, 48, *2.Par* 7/16, *2.Esdr* 1/9, *Ps* 25/12 (11); niźli mu [*Senece*] iad przyniešiono/ obrął śmierć taką/ dał łobie żyły záciąć *BielKron* 145, 73v, 306v; *GrzegRóżn* K3; *Mącz* 339b; potrzebá mu [*dworzaninowi*] naywięcey iákieieš rołtropnošci/ y baczenia: czo przed czym obrąć: przy czym przełthác: czego zaniechác *GórnDworz* 14; *HistRzym* 121v; *RejZwierc* 130v *marg*, Aaa3v; *WujJudConf* 188; *BudBib Gen* 6/2, *Deut* 12/11, 14, 18, 16/15, 16 (9); *HistHel* C; *CzechRozm* 174; *ModrzBaz* 135; *SkarJedn* 227; *SkarŻyw* 15, 231, 331, 528; *KochDz* 106; Dwie pyęšci Borzuy zámknione pokazał/ Iednę z nich obrąć Fiedurowi kazał. *KochSz* A4v; *BielSjem* 15; *ArtKanc* I15v; *ActReg* 95; *GórnTroas* 36, 61; Obrąłem téz z zołędziem kiiec gránowity: Kulę w rękę/ hárkábuz z prochnicą ryty. *WyprPl* Bv, Bv; *KołakSzczęšł* A4v; *WujNT* 81, *Luc* 10/42, *Philipp* 1/22; Ná wieczny czás obrały [*piękne Gracyje*]

Orchomeńskie zdroje/ A w nim wstawnie myią białe eiałá [!] fwoie. *WitosłLut* A4v; *PowodPr* 36; *SkarKaz* 39a, 121a; *CiekPotr* 21.

obrać czego (1): A co to ieft zátрудność/ [...] kápułtki nadobney ofobno obrawłzy/ fálę iednę ná to obrociwłzy/ nápoły głowki przekráwáiąc nadobnie ią włożyc [...] koprzyku do niey náklásć *RejZwierc* 110v.

obrać do czego (1): Dałby to był Pan Bog/ ábych y ia naypodleyłzy łługá iego/ z tey gory ábo wyfokości/ którą Pan Bog do ogłoszenia Ewángeliey fwey obrał/ ciebie łlawna Polfko/ [...] mogł był záltác *PowodPr* 4.

obrać z kogo, z czego (11): A fnadz ná tym wícey miłtrza poznác Ktory vmie z miedzi złoto kowác Takież z prołtych rzeczy wždy co obrác Coby fie wždy przygodziło fchowác *RejRozpr* Av; W thym kościele y w Ieruzálem/ ktorem łobie obrał ze wlyłtkich pokolen [!] Ifráelłkich [*quam elegi de cunctis tribubus Israel*]/ položę imię moie ná wieki. *Leop* 4.Reg 21/7, *Deut* 12/5; *BibRadz* 1.Reg 11/32; lepiej [...] obrác [...] łatwieyłze y pozornieyłze łowo *GórnDworz* F5v; *RejPos* 343; *BudBib* *Deut* 12/5; *CzechEp* 33. Cf »jedno z dwu obrać«.

obrać komu, czemu (142): *RejPs* 116v; *LubPs* M4v; *RejFig* Cc8v; *BielKron* 39, 45v, 136v; *Mącz* 187c; *BielSpr* 7v; *BudBib* I 301d marg, *Ps* 46/4[5]; Miełzkánie tym łędziom o ktorých mowimy/ trzebáby obrác ná iákiem mieyfcu zdrowem [*domicilia iudicum ... collocarentur in aliquo loco salubri*] *ModrzBaz* 93; piłżá Kroniki Rułkie/ iłz Włodzimierz/ połły fwoie rozfýłł po łwiećie: áby mu tę wiáre obráli/ ktoraby fie im nalepiey podobálá. *SkarJedn* 226; *SkarŻyw* 528; *PowodPr* 31. Cf »sobie obrać«.

obrać ku komu, ku czemu (6): *RejPs* 108v; *BibRadz* 2.Par 7/12; [*Lech*] obrał mieyłce kthemu [= *ku mieszkaniu*] [...] zálóżył miáłto y zamek nád ieżiory/ á imię dał z wrołzki Gniezhno/ iłz tám widziál pełno gniazd Orłowych po drzewie *BielKron* 339; A gdy káždy fwá [*grę*] powie/ thedy obierze Ie⁸⁰ M. kfiádz Bifkup ku igrze/ tę/ kthora fie będzie naylepfza I.M. widziálá. *GórnDworz* C3v, Zv; *BudBib* *Deut* 12/21.

obrać na co (9): Wyfluchałem modlitwę twoię/ y obrałem łobie to mieyłce ná dom offiáry [*elegi locum istum mihi in domum sacrificii*]. *Leop* 2.Par 7/12; Tempus sibi seponere ad rem aliquam, Obrác łobie ofobliwy čás [!] ná co. *Mącz* 312a, 211c; *SkarJedn* 246; *SkarŻyw* 231, 471, 567, 593; Niech ná kolumnę wyfoká gdzie mieyłce Obiorá *GrochKal* 22.

obrać za co [= *jako co*] (4): *RejPs* 98; *LubPs* M4v; Bo obrał łobie Pan Syon/ obrał iá łobie zá miełłkánie [*elegit eam in habitationem sibi*]. *Leop* Ps 131/13; *BibRadz* 2.Par 7/12.

obrać między kim, między czym (6): *RejPs* 117; ále ku ktorey kto łtych wypoczytáných nauk godny á fklonny będzie/ tey niechay między inłzymi obrawłzy náłladuie. *KwiatKsiąż* K; *GórnDworz* Dd; *RejZwierc* 126v; *BudBib* Ex 12/5; áby co gorłzego nie przyfýłło między dwiemá rzeczámí złemi/ mniey złá obráli. *GórnRozm* E2v.

cum inf (4): Andrzej Ołtrowłki w Iłzcówkowie s fyny. TEn łobie nádewfzytko obrał domá fiedzyeć *PaprPan* I3; *SkarŻyw* 140; Obrálem (łobie) być w progu domu Bogá me⁸⁰ niż miełzkác w przybytkách niezbożności. *CzechEp* 156; *KochWz* 142.

Ze zdaniem dopełnieniowym [*w tym z zapowiednikiem: to* (6); *co* (21)] (21): dworna páni [...] mułsi wiela dobrych rzeczy wiadomość mieć/ iłzy/ chcąc wczćiwie zábáwić/ wmiálá obrác co s którą

ofołą [...] mowić przyfioi *GórnDworz* X2, N8v; *CzechRozm* 248; *ModrzBaz* 25v, 26v; Ná woley to iefł káżdego/ mowi Auguřtin ś. ábo obráć co iefł dobrego [...] ábo obráć co iefł złęgo *WujNT* 52. Cf »obrać co (na)lepsze(go)«, »obrać, co się [komu] podoba«.

W przeciwstawieniach: »obrać ... brakować, minąć, odrzucić, porzucić« (4): záwždy co lepfzęgo Y nagłupřzy obierze/ minie co gorřzęgo. *RejWiz* 80v; *CzechRozm* 135v; *CzechEp* 194; *GórnTroas* 4.

W charakterystycznych połączeniach: *obrać nadobnej kapustki*; *obrać [co] z Pisma Św., z prostych rzeczy*; *obrać faryzejskie apostołstwo, błąd fałszywej nauki, bogactwo, przejrzyſty brod, ceremononije [czyje]*, czas (7), (na)lepszą (dobrą) cząstkę (część) (7), *wieczne dobro, drogę (naprostsą) [= sposób życia]* (2), *dzień (śmierci)* (2), *gospodę, [jaką] grę, insze imię, [jaką] jałmużnę, pewny kąt ku mieszkaniu, kijec granowity, swe kochanie [w czym], nadobny kwiat, miasto (miasteczko) [jaki]* (5), *miecz, miejsce ([jaki], położenia wojsku, na osadzenie stolicy biskupiej, na pogrzeb obozowi)* (52), *mieszkanie* (3), *miłosierdzie, naukę osobliwą, obyczaj żywota, ofiarę, ornat, morową plagę (mor)* (2), *plotkę [czyją], pokój, przyjaźń [czyjej], krewkie rzeczy tego świata, mniej złę rzecz, skałę na mieszkanie, łatwiejsze i pozorniejsze słowo, [jaki] sposob uczenia, (inszy) stan (życia, żywota)* (4), *śmierć* (3), *[ktorą] wiarę, wołu* (3), *wysep [jaki], zakon [jaki], zamek, ziemię [jaką], złę (co jest złęgo)* (3), *żywot ([czyj]) (cnotliwy, mierny, nędzny, poczciwy, spokojny)* (2), *świecki, ubogi, wolny, wzgardzony, zakonny, ziemski* (12); *obrać [co] za mieszkanie* (2); *obrać między barany, między koźłęty, między dwiema rzeczami ziemi*; *obrać co z ktorą osobą mówić przystoi, co najpotrzebniejszego, co nasłuszniejszego, co się pożyteczniejszego być zda, co przed czym, co rzec a czego zamilcząć*; *obrać dobrze (lepiej)* (3), *łacno, [co] na wieczny czas, nade wszystko, osobliwie, wedle swęgo zdania, z miłości*; *obrać na święto przasnikow*; *obrać trzeba, woleć [co]* (2).

Zwroty: »jednę (a. co) z dwu (a. trzech) rzeczy, z dwojga jedno obrać« [szyk zmienny] (3:1): *Leop* 2.Reg 24/12; *BielKron* 106v; Y iefzczem fię do końcá nie námyřlił, cobym Z tych dwu rzeczy miał rádniey obráć łobie: coby Trwáłřzęgo było, áłbo bárřziey należało Do pożycia ná ſwiecie *CiekPotr* 16, 79.

»obrać, co (jest) (na)lepsze(go), (to) co (jest) dobre(go) (a. dobrze)« (9:4): tegoć ia řzukam [...] Abych mogł mieć w řwych myřłach łłufzne rozeznánie. Co wždy obráć lepfzęgo/ á k czemu myřł řádzic *RejWiz* 47, 10, 80v; *BielKron* 332; gdzieby człowiek/ czo dobre/ á czo złę/ grunthownie znał/ káždy by wolał obráć/ to co dobrze/ niź to co złę. *GórnDworz* Ff3v, Ff3v, Ff8; zda mi řie žebyř mi zá dobre nie miał/ iźbych cie tákim prořtakiem być rozumiał/ žebyř nie vmiął miedzy błogofławieńřtwem á przekłętwem obráć co iefł lepfzęgo. *RejZwierc* 126v, [78²], 270v, Bbb; *KochMRot* B3v; *WujNT* 52.

»obrać między dobrym a złým« (1): iákóz ten obráć ma między dobrym/ á złým/ kto niewię co złę/ á co dobrę/ y dla czego dobrę co iefł/ ábo złę? *GórnTroas* 4.

»obrać sobie, co się podoba« (2): dáię wam ná wołá: o bierzćie [!] łobie dzifia co řie wam podoba [*eligite hodie quod placet*] *Leop* Ios 24/15; *BielKron* 429.

»sobie obrać« = *eligere sibi HistAl, Vulg, PolAnt; recipere sibi HistAl* [szyk zmienny] (129): A za nakłady wssysthki ma dacz they tho łagnyęſcze Lesczynskiey Brog zytha ktorzy sobie w Lescznye obierze y osm kop pienyędzy *ZapWar* 1549 nr 2662, 1550 nr 2676; Ezop brzemiańá ogládał/ Więć

kořz z chlebem łobie obráł *BierEz* B, S2; Narodziwřly Ńie na ten Ńwiat Ńyn boży/ nieobráł łobie bogatztwa ani rořkocřly/ [...] ale obráł łobie Ńywot wielmi vbogi *OpecŻyw* 15v, [80]v; *MiechGlab* 42; Abowiem łobie bárzo bych rad obráł obyczay Ńywota co náłluŃnieryłřego *RejPs* 177v, 98, 108v, 117, 128v, 199, 199v; przychawřchi v chłopa nyeznyayomego Gořzpodą Ńłoby obrali *LibMal* 1546/111; *RejKup* dd4; *HistAl* A4, B7v; *Diar* 48 [2 r.]; *LubPs* aa6, dd2v [2 r.]; *KrowObr* 22v [2 r.]; Bowiem pátrř co zá rozum w tym łobie obráli/ Práwie iáko kot zgrzebi thák práwá zwikłáli *RejWiz* 124, 74; *Leop Deut* 12/5, 17/14, 26/2, 30/19, 2.Reg 24/12 (11); Iam iuř ták domá Ńiedzác/ obráł łobie pokoy/ Bogum wřzytko poruczył/ ty táb s kim chceřz rokuy. *RejZwierz* 64v; Obierzmy łobie Ńąd/ á rozeznyaymy miedzy łobą co lepřzego. *BibRadz Iob* 34/4, *Gen* 13/11, *Deut* 18/6, 31/11, 3.Reg 11/36, 2.Par 7/12, *Ps* 132/13; Dáryus/ [...] piŃał liřty Alexándrowi/ chcecy mu dáć po rzeķę wřzytko kroleřtvo/ obrawřzy łobie Bábilon. *BielKron* 125, 3, 39, 89v, 106v, 162v (9); *GrzegRóżn* K3; Institutum aliquod vitae capiendum, Obrác łobie Ńtan Ńywotá którego. *Mącz* 413d, 14a, 143c, 211c, 267a, 312a, 433a; *RejAp* 198v; dáńk/ á chwałá kthora z dobrze čzynienia rořcie ná dwu rzeczach Ńkoro záwiłłá/ s kthorych iedná ierř/ áby čłowiek łobie obráł pewny koniec/ ku ktoremu prowadzić myřli Ńwe/ y Ńpráwy ma *GórnDworz* Ee3v; *RejPos* 7, 18v, 89v, 310, 321v (8); *BiałKat* 103v; *HistLan* D3v; *RejZwierc* 18v, 96v, 101, 179, 204v, 236; *RejZwiercTrzec* Aaa2; *WujJudConf* 188; *RejPosRozpr* b3v; *BudBib Zach* 2/12; *HistHel* B4v; *CzechRozm* 100v, 248; *PapřPan* 13; *Oczko* 26, 26v; *KochPs* 98, 109; *SkarŻyw* 140 [2 r.], 231, 283, 284, 300 (16); *CzechEp* 33, 156, 249; (*nagł*) Ná Różą. (–) NAdobny łobie kwiát Venus obráłá/ Kiedyby iego krałá dłuřey trwałá. *KochFr* 44; obrawřzy łobie mieřce przy piecu/ táb vřiadł. *WerGořc* 230; *ArtKanc* N13v; *ActReg* 95; Dogma – Nauka ořłobliwą ktorą łobie obierzelř. *Calep* 338b; *KochFrag* 43; *LatHar* 407, 462; *WujNT* 859; *SarnStat* 255; *SkarKaz* 39a; *CiekPotř* B4v; To Ńztuká przednia řegłowánia tego/ [...] obrác łobie trwały Y przyřrzyřty bród/ kędy cnotá płynie/ Y okřęt cály *GořCast* 55, 5. *Cf* »obrac sobie, co się podoba«.

W przen [co] (4) : O pełne miłocři Bořey Ńerce/ ktore wřzytkiego Ńwego dobrego mienia odfřapilo: á to pořpolite čřci Bořey y kořciolá iego obráło. *SkarŻyw* 115.

obrac komu (3): A (przeto) duřzá moiá obráłá (łobie) obieřzenie/ á řmierć (ráđřzey) niř (zořtác w) kořciách moich *BudBib Iob* 7/15; głupie pořřepki Twe ten ci dział obráli, zeř łzey cnotę, niřli Zbytek, y niř rořpuřtę v Ńiebie wważył *CiekPotř* 48 [*idem*] 91.

a. *O osobach; el(l)egare Vulg, PolAnt, Modřz; eligere HistAl, Modřz, JanStat; creare Mącz, Modřz; constituere Modřz, JanStat; acceptare Miech; adsumere, electare, praeordinare Vulg; capere, cooptare Mącz; delegare, statuere JanStat [w tym: kogo (478), co (15)] (497) : MetrKor* 34/134; *PatKaz II* 47v; *ZapWar* 1532 nr 2402; *MiechGlab* 20; *LibLeg* 10/61v, 11/84v, 107; *RejKup* b6; *MurzNT Ioann* 13/18; *KromRozm III* D3v, H4, I3v; *Diar* 97; *LubPs* L3, S2 [2 r.]; *Leop* 1.Reg 16/9, *Is* 41/24, 49/7, *Ier* 33/24, 1.*Mach* 8/17 (8); A niebyłoliby go [godnego szlachcica] w inřzem Klářztorze/ tedy obrác zakonniká narodu kmiecego/ godnego byle Polaká. *UstPraw* B; *KochZuz* A2; *RejFig* Cc7v; TRaian Cefarz Spártany vmářł porářiwiřzy/ Aurelianá obráli wřzyřcy Ńie zwoliwřzy. *RejZwierz* 14, 4; *BibRadz Deut* 4/37, 2.Reg 16/18, 3.Reg 11/34, 1.Par 28/5, *Is* 41/8, *Ioann* 6/70[71], 13/18; *BielKron* 41, 72, 116v, 182, 182v [2 r.], 393; Tym Ńpořobem Węgieřřka Koroná zniřzczálá/ Bo dwu Pánów obrawřzy/ trzećiego dořtálá. *KochZg* A3; *KwiatKsiąř* B4v; Interregnum, Čzás ten poki króleřtvo

wákuye/ Poki królá niemáfz/ po śmierci królewskiej niżli drugiego obiorą/ Wákowanie królewstwa. *Mqcz* 350a; *Senatum cooptare*, Rádne pány obrác. *Mqcz* 382c; *Arbitrium sumere*, Iednaczá obrác. *Mqcz* 432b, 176c, 204b, 267b; *GórnDworz* S, Hh5v; [człowiek poćiwy ma to uważyc] iáko ma łobie przyiacielá y obierác/ y obrawfzy iáko mocno á nieodmiennie przy nim w łwey łtáteczności łtać *RejZwierc* 93v, 70v, 205v [2 r.], 234, 249; *BudBib* 1.Reg 2/13, 2.Reg 16/18, 3.Reg 11/13; *MycPrz* I [A3], II A3; *StryjWjaz* A3, A4; *CzechRozm* 108, 203; A ták/ trzebáby takich Dozorcow w káżdym Powiećie dwu obrác [*Constituendi autem essent censores bini*]: ktorziby pewnych czáfow/ czynili opyt y wywiádowanie około obyczáiw ludzkich *ModrzBaz* 32v, 24, 26, 75, 75v, 85v; *KochPs* 197; *SkarŻyw* 26, 164, 227, 472, 573; *CzechEp* 188, 271; *NiemObr* 73; *KochWz* 137; *GórnRozm* A, Av [5 r.], A3; *KmitaPsal* A5v; *KochWr* 36; *Paprup* A4 [2 r.], B, E2 [2 r.], L3v, L4; *ActReg* 8, 48, 170; *Phil* L2; *LatHar* 128, 536; Bog vbogie obrał ná tym świećie/ áby ie bogátyimi w wierze vczynił. Iák: 2.5. *WujNT* Ccccc2v, *przedm* 32, s. 217, *Ioann* 6/70, 13/18, 15/16 [2 r.] (16); *SarnStat* 5, 6, 334, 355, 411 (9); Dla tego też P. Iezus Iudałzá obrał/ áby káždy wiedział iż złość ludzka vrzędu Bożego y mocy nie płuie. *SkarKaz* 611a, 610b; *CiekPotr* 87; *SapEpit* A3v; Przedawa łpráwiedliwość/ bierze zá nię dáry: Bowiem też vrząd kupił drogo áż bez miáry. Mowi że go obrano z godności z załługi *KlonWor* 15.

obrać do czego (5): [*Pan*] łobie do tego [*do objaśnienia tajemnic bóstwa swego*] raczył obrác wdzięczny ínstrument temu to Duchowi łwemu świętemu Ianá święthego Apoštoła *RejAp* AA6v; *WujJudConf* 146; Poimánych Polakow Sláchćicow dwádziećia y czterzey było/ s ktorych dwanaście vrodziwych młodzieńcow Amurat łam dla ich ołobliwey vrody y piękności/ obrał łobie w Andrinopolu/ do łoźnice *StryjKron* 607; *ActReg* 47; *WujNT* 114.

obrać z kogo, z czego (51): *OpecŻyw* 124; *PatKaz II* 81; *RejPs* 70v; Inprimis obrać osoby, co by sądzili tak z panow jako z rycerstwa *Diar* 92, 94; *LubPs* S2, S4; *Leop Deut* 18/5, 1.Reg 16/10; *UstPraw* H2v; *BibRadz* 1.Par 28/4 [2 r.], 4.Esdr 3/13, *Iudith* 3/8, 1.Mach 7/8; *BielKron* 57v, 175v, 458v; *Sumat aliquem ex populo*, Niechay yednego obierze z popółłtwá [!]. *Mqcz* 432b; *GórnDworz* C7; *BudBib* 1.Reg 2/28, *Esth* 14/5, 1.Mach 7/8; *MycPrz* II C3v; *CzechRozm* 139v, 203; Ale ty ná mię iedziełz/ którégom ia z wielá Obrá łobie/ y záwždy miał zá przyiacielá. *KochPs* 81; *ModrzBaz* 92; *SkarJedn* 314; Pátrz ná wyłoká mądrość Bołką: Piotrá obrał z rybołowłtwá/ á Páwła z tych co namioty robiá. *SkarŻyw* 595, 491; *StryjKron* 607; *CzechEp* 22, 118; *PudłFr* 75; *SarnStat* 18, 408; *SkarKaz* 489b. Cf »obrać z pośrzedka siebie«.

obrać komu, czemu (164): *PatKaz II* 81; *SeklWyzn* F; *KrowObr* 154v; *BudBib* 2.Par 25/16; Ieśli vmyślicie łobie obrác Krolá obyczáiem ínšzych narodow pogránicznych/ tegoż obierzćie/ ktorego wam Bog obierze/ to ieft/ z wálzey krwi *ModrzBaz* 75; *NiemObr* 35; wydzancz vtraty tych vbogich dzatek, [...] obrali yem opyěkuny *ZapKościer* 1585/60v; *KmitaPsal* A4; *SkarKaz* 346a. Cf »obrać sobie«.

obrać k komu, k(u) czemu (11): *LubPs* Y, gg4; Y obrał łobie Ezdrałz Káplán kilká mężow przednieyfzych z pokolenia łwego/ [...] ku rozbieraniu włzytkiey they łpráwy. *BibRadz* 3.Esdr 9/16, 1.Par 28/10, *Iudith* 3/8, *Eccli* 45/19, 1.Mach 4/42; *Aliquem deligere ad imitandum*, Obrác kogo

łobie ku náliádowaniu. *Mącz* 187c; *RejPosWstaw* 22; *CzechRozm* 173v; Ty wież iześ nas obrał k niebiełkiey rádości/ Z błędów, z grzechow wybáwił z fwoiey Bołkiey mocy *ArtKanc* K3v.

obrać na co (42): *OpecŻyw* 40; *LibLeg* 10/61; A z tej liczby wyżej mianowanej obrać jednego na pisarstwo ziem polskich generaliter *Diar* 94, 49; *KrowObr* 31v; *Leop Act* 13/2; Ná Seymie powiátowym Rycerstwo obrać máią czterech na Piłárstwo *UstPraw* Cv; Zaden który walczy nie wikle fię ípráwami żywotá/ áby fię temu podobał który go obrał ná rycerstwo. *BibRadz* 2.Tim 2/4; Káplani też ludzi nie leczyli pod gárdłem/ iedno ci ktore ná tho obrano według pińanych lekarftw *BielKron* 9v, 403v; *MycPrz* I B2v; *StryjWjaz* Cv; *CzechRozm* 110; *PaprPan* R2v; *SkarJedn* 30, 76, 95, 268; *SkarŻyw* 241, 353, 389, 493; *StryjKron* 125; *NiemObr* 27; *LatHar* 536; *SarnStat* 573, 1076; *WitosłLut* A5; *SkarKaz* 313b. Cf »na urząd obrać«, »na [czyje] miejsce obrać«.

obrać w co [= *jako co*] (1): Wízakoż łobie zá wdzyęczny dzyał ten dobrotliwy Pan/ Iakobá fwego wierneho w dzyedzictwo obrał íam *LubPs* gg4.

obrać za kogo, za co [= *jako kogo, co*] (60): *PatKaz* I 5; Gdyż vmarł Arištoteles wízitci íie vcźniowie ku Theofrałtowi zbieżeli, á iego łobie zauczyciela obrali. *BielŻyw* 93; *RejPs* 214; *KromRozm* II t4; *Diar* 87; *LubPs* I, Z3, dd4; Gdyż nas ítworzył [*Pan*] ósobnie nád ine ítworzenie/ A zá íwá rołkołz/ obrał ludzkie pokolenie. *RejWiz* 171; *OrzList* i; *LeszczRzecz* A6; *RejZwierz* 33 [2 r.]; *BibRadz* 1.Par 28/6, I 42b marg; *BielKron* 11, 330v, 353; *BielKron Cies* 477; *KwiatKsiqz* L2v; *Mącz* 187b, 382c; *LeopPrzep* Cv; *GórnDworz* Y3; *RejPos* 312v; *RejZwierz* 201, 242; *BudBib* 1.Reg 2/28; *HistHel* B4v; *WierKróc* A3; *CzechRozm* 60v, 94; *PaprPan* Fv, Hh2, [Hh5]; *KochOdpr* B3; *SkarŻyw* 62, 164, 171, 357, 440; *CzechEp* 379; *ReszList* 159; *ArtKanc* M11v; *PaprUp* B4; *ActReg* 49; *GrabowSet* X3; obierz go [*Pana*] łobie zá przyiaćielá/ nád wżytkie ínże przyiaćiele. *LatHar* 279, 364, 439, 465, 548; *SarnStat* 541, 989; *SiebRozmyśl* F2v; *KlonKr* A2v; *PowodPr* 15, 68. Cf »obrać za żonę«.

obrać za co [= *z powodu czego*] (1): Rzekłá páni/ íamci íeft oná Pállás dawna/ Ktoram tu po ty czáfy záwżdy byłá íławna. Y zá to mie też ludzye ták byli obráli/ Tu rozumem ízáfowác/ ten mi vrząd dáli. *RejWiz* 85v.

obrać kim (45): Dziękuie téż o námileyłfy íynu tobie/ ijżes mie vbogá dzieweczkę/ obrál matką łobie. *OpecŻyw* 88; *PatKaz* II 24, 31v, 34v, 39, 41 (14); *SeklWyzn* F; *KrowObr* 154v; *RejWiz* 85v; *Leop Ioann* 6 arg, 1.Par 12 arg; A ínadź nie dármo tego Hetmánem obrano *RejZwierz* 91, 17v; *BibRadz* 2.Reg 21/24, 1.Par 12/38, 28/4; *RejPos* 66v, 305; *BudBib* 2.Par 25/16, *Sap* 9/7; Szedł Heliałz z Gálgáłow/ y s Helizeufzem/ Ktorego iuż był obrał / íwoim towárzyfzem. *HistHel* D2v; GDy Krole z miáłtá byli Rzymiánie wygnáli/ Kolátinuńá íprawcą napirwízym obráli Widząc w nim wielką godność *PaprPan* Q3, Dv, Ff4v; *ModrzBaz* 25, 46, 108v; Szczęśliwy kto íye vpodobáł tobie/ Y kogoś obrał [*quem elegisti Vulg Ps* 64/5] przyiaćielem łobie. *KochPs* 92, 30, 118; *SkarŻyw* 388; *GórnRozm* Av; *GrabowSet* L; *OrzJan* 26; Chriřtus [...] Páwłá obrał Doktorem Pogánow. *WujNT* 2.Tim 1 arg; *CiekPotr* 49.

obrać między kim, między czym (27): *LibLeg* 11/85v; *RejWiz* 85v; Obierzże tedy między ludem męże ítáteczne/ bogoboyne/ prawdziwe/ y ktorzy lákomftwo w nienawiści máią *BibRadz* Ex 18/21, *Deut* 18/5; *BielKron* 429v; *RejPos* 159, 284; *RejZwierz* 70v; *BudBib* 2.Par 33/7; *CzechRozm* 94; *ModrzBaz* 47; Piotr rzekł do nich: Mężowie bráćia/ wy wiećie że od dawnego czáfu Bog mie obrał

miedzy námi [*in nobis elegit*]/ áby przez vftá moje Pogánie fłucháli fłowá Ewángeliey y wierzyli. *WujNT Act 15/7*, s. 390; *SiebRozmyśl F2v*; *SkarKaz 610b*. Cf »obrać między sobą«.

cum inf (6): thą panną obral bog (zwyecznołzczy) [...] bycz matką bołtwa yego w przyyąthym czlouyecenftwye *PatKaz II 24*, 24, 30v, 47v; *RejWiz 85v*; Y rzekł Iehofzua do ludu/ świadkowieście wy ná łiebie żeście wy obráli łobie Iehowę/ służyć iemu *BudBib Ios 24/22*.

Ze zdaniem dopełnieniowym [zaimek względy] (3): *BielKron 353*; *Delige quem diligas, Cic. Obierz łobie kogo byś mógł miłować. Mącz 187c; PaprPan Ffv*.

W połączeniach szeregowych (6): Tamże [*w innym gmachu*] poborce spolnie obrali i mianowali i spisali. *Diar 90*; *CzechRozm 25*, 214v, 222; *ActReg 40*; zá przyftoyną łie nam rzecz zdáło Kollegium [*w Krakowie*] miánować/ obrąć/ poftánowić/ záládzić/ ordynowác/ y erigowác [*nominandum, eligendum, constituendum, ponendum, ordinandum, et erigendum dignum duximus JanStat 216*] *SarnStat 196*.

W przeciwstawieniach: »obrać ... odrzucić (3), odstąpić, zrzucić« (5): *BibRadz Is 41/9, 4.Esdr 3/16*; *WierKróc B2*; *SkarŻyw 172*; mądrość świecką odrzucił Bog/ á obrał prołtaczki. *WujNT 1.Cor 1 arg*.

W charakterystycznych połączeniach: obrać babę, biskupa (2), (innego, drugiego) cesarza (5), chromego, co czerstwiejszych, (cnot pełnego, dobrego) człeka (człowieka) (4), dozorców, dyjakona (2), hetmana (3), jednacza (5), kapłana (2), kolegijum, krola (pana) (28), lud (ludzi (cnotliwe, godne, poćciwe, poważne, sprawiedliwe, stateczne, na wybor)) (10), matkę, mądrogo, męże (doświadczone, mądre, przedniejsze, rozumne, stateczne) (8), młodzieńcykow (młodzieńców) (2), możne, namędrszego, narod (3), nieuka, opiekuna (opiekuny) (2), osobę (osoby (godne, wdzięczne; wiele osob czelniejszych) (5), radne pany, papieża (2), poborce, prostaka (prostaczki) (2), prowizory, przedniejszego, przyjaciela (2), radę (3), rybitwy, rycerstwo, sędzie(go) (4), sługę, starszego, świadki, ubogie (ubogich) (2), wodza, wojewody (2), zakonnika; obrać dla cnoty (2), dla męstwa, dla sprawy sławnej; obrać do łóżnice, do posługi w kościele, do [jakiej] sprawy; obrać z domu (wielkiego, znacznego) (2), z dwu jednego, ze (swego) narodu (z wszech narodow) (4), z panow (2), z [iakięgo] pokolenia (2), z pospolstwa, z powiatu, z przyjacioł (2), z rybołowstwa, z rycerstwa, ze służeńnych, ze wszęgo stworzenia, z synow ludzkich, z świata, z wiela, ze wszytkich żywiących; obrać z godności, z zasługi; obrać [kogo] ku naśladowaniu, ku poświęceni, k niebieskiej radości, ku żywotowi wiecznemu; obrać za biskupa, za cesarza, za dziedzice (dziedzictwo) (5), za krola pana) (17), za krolowę, za ksiązę (2), za matkę (5), za oblubienicę (2), za obrońcę (2), za ofiarownika, za pana radnego (radne pany) (2), za papieża, za patrony, za przyjaciela, za syna (syny) (2), za sędziego, za surogata, za święte, za uczenniki za uczyciela; obrać na biskupstwo, na kapłaństwo (2), na krolestwo (świeckie) (2), na Księstwo Litewskie, na monarchiją, na papiestwo, na pisanie listu, na pisarstwo (ziem polskich) (2), na podsędká, na rycerstwo, na [jąk] sprawę, na sprawowanie zbawienia ludzkiego, na woźnego; obrać w rząd; obrać biskupem, hetmanem (4), krolem (9), ksiązęciem, (być) matką (15), (być) napokorniejszą (2), panem (radnym, zwierzchnim) (3), (na)pirwszym (sprawcą) (2), posłem, przewodnikiem, przyjacielem, towarzyszem, zwirzchnim; obrać miedzy ludem, miedzy wszem pokoleniem, miedzy prostaki, miedzy wszytkiemi; obrać przed inszemi; obrać na sejmie (sejmiku) (2); obrać [kogo] w czyjej niebytności; obrać [komu] gwoli (2), osobliwie, z wolą bożą, zgodnie, zwoliwszy się wszyscy.

Zwroty: »jednostajnie obrać« (1): Alexander Biskup zmarł/ á po iego śmierci: lud wżyciek Athánázyufza ná ftoлицę Biskupią iednoftáynie obrał *SkarŻyw* 389.

»losem obrać« = *sortiri*; *sortito capere a. dicere* *Mącz* (2): Iudices sortiri, Sądowe ofoby lofem obrać wedle ftego zwyczajy. *Mącz* 403c, 403c.

»mianowaniem obrać« (1): *Nominatone sua cooptare aliquem*, Miánowániem fwym obrać á żędác kogo ná fwe mieyfce. *Mącz* 249c.

»na [czyje] miejsce obrać« = *zamiast albo w zastępstwie kogoś [szyk zmienny]* (12): *KromRozm III* O2v; *KrowObr* 39v, 40 [2 r.]; *Legere in demortui locum*, Ná zmarłego miejsce ynfzego obrać. *Mącz* 187b, 249c, 358b; *RejPos* 184, 290v; *Konstancyus Cefarz/ [...]* kazał go [*Atanazyjusa*] precz wygnác/ á ná miejsce iego infzego Biskupá obrać. *NiemObr* 130, 169; *WujNT* 398.

»obrać z po(j)sr(z)odka (a. z pośrzod(ka), a. z posrzodku, a. z pośrzodku) [w tym: z pośrzodka siebie (9)]« [szyk zmienny] (13): *BibRadz* *2; *BielKron* 44v; chciałyby/ áby fobie pan obrał s pośrodká zacnieifzey flácty/ pewną liczbę mądrych ludzi s kthoremi by o wżytkich rzeczách rádźić mógł *GórnDworz* Hh5; s poyfzrodká fiebie Krolá obierzemy. *MycPrz* I Bv, II Av, A2v, A3 [2 r.], B2v, C4v; *ArtKanc* K16v; *PapUp* B; *SarnStat* 854.

»na sejmie, na sejmiku obrać« (1:1): *UstPraw* Cv; tedy ci máią oścáć ná fádziech Tribunáfkich/ których wiefza część fzlácty ná Séymiku obierze *SarnStat* 868.

»obrać między sobą« [szyk zmienny] (13): *KromRozm III* H8; We środę zszedszy się posłowie rano postanowili i obrali między sobą starszego pana Mikołaja Siennickiego, posła ziemie chełmskiej *Diar* 20, 97; *BielKron* 194v, 353; obráli [mężowie] między sobą kilku/ czo czerfthwieyfzych/ á dużfzych *GórnDworz* P5v; *RejPos* 22, 23 [2 r.], 289v; *BudBib Deut* 1/13; *SarnStat* 852, 867.

»obrać (sam) sobie« (155): *OpecŻyw* 88, 124; *ForCnR* E3; *PatKaz I* 5; *PatKaz II* 30v, 39, 41, 45 [2 r.]; *BielŻyw* 90; *RejPs* 70v, 117v [2 r.], 214; *RejKup* o8; *HistAl* B5; *MurzHist* O2v; *KromRozm II* f2, f, t4; *Diar* 49, 87; *LubPs* B3v, G, I, S2, S4, Z3, dd4; O Floryánie Swięty/ [...] obralífmy cię fobie Pátroná przed ftholcem Bożym *KrowObr* 172v, 217; I rzekł Iozue do ludu: Wy fámie iefteście fwiádkámi/ żeście fámie fobie obráli Pána [*quia ipsi elegeritis vobis Dominum*] ábyście mu służyli. *Leop Ios* 24/22, *Deut* 18/5. 4.*Reg* 21/7, 1.*Par* 12 arg, *Ps* 64/5, *Is* 48/10, 1.*Mach* 5/17; *LeszczRzecz* A6; *BibRadz* 1.*Par* 28/6, *Iudith* 3/8, *Ps* 135/4, *Eccli* 45/19[20], I 381a marg (11); *BielKron* 318v [2 r.], 349, 403v, 413, 429v, *BidKronCies* 477; *KwiatKsiąż* I2v; *Compromissum facere de re aliqua*, Obráfzy fobie yednacze podác ym fwoyę rzecz w ręce. *Mącz* 227a, 151c, 174c, 187c [2 r.], 227a; *RejAp* AA6v, 2v, 78, 80, 84v; bo to rozum pokázuie/ iż iákowego kto fobie przyaciela obrał/ s kim zá iednego żywie/ tákowy y fám być musí *GórnDworz* M, Y3, Z5, Hh5; *RejPos* 43 56v, 66v, 124, 141 (10); *BialKat* 228v; *RejZwierc* 45, 201; Apoftoł iefł to názwifko nowe/ od fámego Pána dwánaściam onym dáne/ ktore on był fobie o fobliwie [!] obrał/ y posłał ie vczyć wżytki narody. *RejPosRozpr* c2; *RejPosWstaw* [143²]v; *BudBib Ios* 24/22, 1.*Reg* 2/28, *Iudith* 14/1[2], *Esth* 14/5, 4.*Esdr* 6/55[54]; *MycPrz* 11 C3v; *WierKróc* Bv; *CzechRozm* 10v, 60v [2 r.], 94; *PapPan* Fv, Ffv, Hh2; *ModrzBaz* 75; *SkarJedn* 201, 206; *KochOdpr* B3; *KochPs* 30, 81, 92, 122; *SkarŻyw* 62, 135, 172, 249, 329 (10); *StryjKron* 607; *CzechEp* 118, 379; *NiemObr* 24, 153; *ReszList* 159; *ArtKanc* A5, M11v; *GórnRozm* M4v; *ActReg* 49, 50; *OrzJan* 26; *LatHar* 279, 413, 432, 465, 548; *WujNT Matth*

12/18, *Act* 15/40; *SarnStat* 18, 541, 569, 584; *SiebRozmyśl* F2v; *WitośLut* A5; *PowodPr* 15, 68; *SkarKaz* 489b; *GosłCast* 67; *SkarKazSej* 703a. Cf »obrać sobie żonę«.

»obrać wedle obyczaju (a. zwyczaju) starego, według konstytucyjej« (2:1): Sędzia w ziemi ma mięszkć á ípráwiedliwość czynić/ á ktoryby do Roku niemięszkał/ á poroczkw nieładził przez Rok/ Tedy fláchtá mogą infzego obráć wedle obyczáiu ftárego. *UstPraw* Cv; 403c; *ActReg* 10.

»na urząd obrać« (1): Lecź potym [Bóg] przez ludzie do ludzi mowić począł/ ktorych sam ná ták zacny vrząd obrawł/ do tego godnymi y ípofobnymi vczyńił *NiemObr* 70.

»obrać z wieczności, z dawna, od wiekow, przed wiekiem, przed wszemi wieki« [szyk zmienny] (14:3:1:1:1): obral lyn bozy zwyecznośzczy tą názwyałhřą panną aby gy porodzyła y pyerfyamy panyenřkymy uychouala *PatKaz II* 34v, 24 [2 r.], 30v, 31, 31v, 34v (16); *RejPos* 305; álz [na koncylijum jerozolimskim] Piotr S. [...] wátpienie rozwiázáł [!]/ mowiąc: Wiećie Bráćia/ iż mnie zdawná Bog obral ná áaukę Pogáńřką. *SkarJedn* 76, 95; Miéy řwoię niezwyćięzoną rękę nád człowiekiem/ Któregoś ty łobie obral przed niemáłym wiekiem. *KochPs* 122.

»obrać sobie żonę (a. męża), za żonę (a. za małżonka)« [szyk zmienny] (6:1): *BierEz* Q3; *BielKron* 4; Potym [król Awerus] łobie kazał zebrać wiele pánién z rozlicźnych kráin/ áby był obral łobie żonę *RejPos* 43; *SkarŻyw* 151; *StryjKron* 125; *KochDz* 106; Ale Strato/ [...] ftárał łye o to vprzýmie/ áby pánnie wolno było łobie mężá obráć. *KochWz* 137.

Szeregi: »obrać, mianować« (1): Azas iuřz beli łami Panowie was wzgardziwřzi Krolow nieobraly? mianowali/ y pořly po nie łwe wyprawili/ áwi nawrzeřtzawřzi łie tilko Wroni [...] iuzelcie vmilkiwac beli potzeli *PaprUp* F2v.

»obrać i obwołać« (1): A ná miéyřce iego Ceřárzá drugiego ná zachod łłońćá łobie przychylnego obral/ y obwołał *NiemObr* 169.

»ani obrać ani pořłać« (1): Przetoz gánimy te wřřyřtki ktorzy bez powołańia j porzadku [!] do łłuzby kořcielney biegáią/ gdyź ich áni obrano áni pořłano. *WujJudConf* 146v.

»obrać i postanowić« (1): obiecuiemy [...] iż [...] nigdy nie bęđziemy obiéráć/ áni brać ná wielkie Křiążę Litewřkié y zá Pána/ iedno którego przerzeczony Pan Włádyřław Król [...] albo iego potomkowie/ y Pręłáci/ Pánowie/ Szláchtá/ y przełozeni Křóleřtwá Polřkiego bęđą rozumieli obráć y pořłanowić [duxerint eligendum, statuendum vel locandum *JanStat* 758]. *SarnStat* 999.

»(nie) obrać i (a, ale) postawić« (3): *KromRozm III* I6v [2 r.]; Pánowie [...] żadnégo nie máią mieć y obráć zá Wielkie Křiążę: iedno którego Król Polřki y iego potomkowie zá ráđą Pręłátów y Pánów Polřkich/ y Ziem Litewřkich bęđą rozumieli obráć y pořławić [eligendos, statuendos, et locandos *JanStat* 747]. *SarnStat* 989.

»przeřrzeć a obrać« (2): gdyź ie [przełozonych] tu Pan przeřrzał á obral łobie ná miéyřce Apořtołów řwoich *RejPos* 184, 305.

»obrać i wybrać« [szyk 1:1] (2): Wybrál iá buog ij nad ijné iá obral/ ij w przybytku łmym [!] kázal iéy/ przebywatz. *OpecŻyw* 181; *LatHar* 413.

»obrać i wywyřřzyć« (1): Bog ludu Izraéłřkiego obral oyce náłze [elegit patres nostros]/ y wywyřřzył lud gdy mieřkáli w źiemi Egipřłkiej *WujNT Act* 13/17.

W przeni (11) : [wilcy o sobie radzili] W tym obrali iednego wilkã łtãrego/ przy nim dzieŃiãci młodŃzych *CzahTr* D3v.

obrać na co (1): bo pirwey człowiek iełt thym ná czo go przyrodzenie obrãło *GórnDworz* Ff2v.

obrać za kogo [= *jako kogo*] (2): GOłębie widząc Kánię/ iż ptaki goniłã Obrãli iã zá krolã áby ich bronilã. *RejZwierz* 120; [żaby] łobie Boćianã zá pãnã obrãły. *BielKron* 318v.

obrać kim (3): CZłonkowie wŃyŃcy łercu/ gdy krolełtwo dãli/ Brzuch dworem/ prãwã rãkã mãrŃzãłkiem obrãli. *RejFig* Dd8v, Dd8v; *RejZwierz* 120.

cum inf (1): Baranka teŃ ktore⁸⁰ obiorã być wodzem owczem/ moŃe pałterŃ zmlõdu zwycãgić głõłowi łwoiemu *FalZioł* IV 3a.

Zwroty: »miedzy sobã obrãć« (1): wilcy miedzy łobã łtãrego obrãli/ Ktoremu dzieŃiãc młodŃzych ná pomoc przydãli. *CzahTr* D4v.

»obrać sobie« (2): Oto Ielenie/ Zorawie/ y ini ptacy kiedy do ciepłych krãin w iefieni lecã/ záwdy iednego wodzã łobie obiorã/ zá kthorym idã/ y łã go połłuzni. *GórnDworz* Gg; *KochBr* 152.

2. Zebrać odrywając z rośliny; castrare, decerpere, distingere, succernere *Mącz* [w tym: *co* (8)] (9) : *Decerpere flores*, Obrãć á ółzczipãć kwiatki. *Mącz* 39c, 421d.

obrać z czego (1): *Percipere fructum ex arbore*, Owoc z drzewa obrãć. *Mącz* 36d.

Przeni [kogo] (3) :

W porównaniach (3):

Jako comparatum (2): przypãtrzcie fie/ iefliŃe iełt boleŃc iãko iełt boleŃc moiã: bo mię iãko winnicę obrãł [quoniam vindemiavit me] *Leop Thren* 1/12, *Thren* 1/22.

Jako comparandum (1): Niech wnidzie wŃŃyłtko złe ich przed ciebie: á obierz ie teŃ by winnicę iãkõłŃ y mnie obrãł dla wŃłech nieprãwõłci moich [vindemia eos, sicut vindemiasti me propter omnes iniquitates meas] *Leop Thren* 1/22.

a. Usunãć niepotrzebne czãłci [co] (3) :

obrać od czego [= *z czego*] (1): *Frondem putridam a nucleis succernito*, Obierz yãdrkã od Orzełzin álbo liŃcia nátełhłego. *Mącz* 49c.

obrać z czego (2): obierz z łiłtkow ieŃzynowych kłotõłć *FalZioł* V 117; *Arbores castrare*, Drzewã obchãdoŃyć/ á z wãłionek y z wilkõw obrãć *Mącz* 40c.

3. Ograbić, okraŃc, złupić; exhaurire, nudare, orbare, tondere, (di-, ex)spoliare *Cn* [kogo] (2) : powyada ze zyego wyadomõłczya [...] obrãli trzech studenthow, kthorzi Znyemyecz yachãli *LibMal* 1547/134.

Szereg: »obrać i wziãć« (1): Item zełłnal iłch iednego człowieka nyemcza na boru Słefzinłkim obrãł i wŃliãł mu zamełch i kielko łtuk zukna i okolo łzefczã flotich pienyãndzi *LibMal* 1543/67.

*** *Dubium* (1) : Ia kom [!] ya nyesmłoczył czthereich brogow zytha kthore ony obrãly łdosvolenyã łlachathney kãthãrŃzyny Thurowskyey wgumnye vynczewyczach *ZapWar* 1509 nr 2057.

Synonimy: **1. oddzielić, wydzielić; 2. oderwãć, urwãć, zerwãć; a. oczyŃcić, oddzielić; 3. oblupić, okraŃc, złupić.**

Formacje wspõłrdzenne cf **BRAC**.

Cf **OBRANIE, OBRANY**

